

DAGBOEK TE GENT IN 1944
BIJGEHOUDEN DOOR RAOUL VAN CAENEGEM
Deel 3. Juni en juli 1944

R. van Caeneghem

Donderdag 1 juni

Op een rustigen nacht volgt een rustige dag, 't weer is immers overtrokken. Gewoonlijk tegenwoordig hebben we slechts gas rond den middag (1 à 2 uren) en dan nog flauwkens. Electriciek à volonté. Geen alertes, rustige nacht. Dag totaal stil.

Vrijdag 2 Juni

Weer een kille, grijze dag. Nu zullen, denk ik, wel dagen volgen van onnoemelijke eentonigheid na de spanning van de Sinxentijd. Dagen van studeren en schrijven allemaal triestig en gelijk aan elkaar. Enfin laat ons hopen op de 15e Juni gelijk we hoopten op Sinxen.

Zaterdag 3 Juni

't Weer is wat opgeklaard, gelukkig want morgen moeten we naar den buiten en dan moet het zonnenschijn wezen. Om 20u30 krijgen we voor 't eerst sedert een hele tijd lieflijk sirenenmuziek te horen. 'k Hoor die oude kennissen wel graag. Verder was de dag rustig. Tot midden in den nacht de sirenenklank ons deed opspringen en pa en ma begonnen reeds dingen aan te trekken toen ik aandachtig luisterde en riep dat het alarm afblazen was dat ze deden. Inderdaad, we horen slechts het afblazen. Voor de rest waren we gerust.

Zondag 4 juni

Vuil grijs mistig weer. Wij stappen op naar Morel op De Pinte; hier is 't varkens-kermis. Piekfijn werd ons volgend dineetje opgediend.

1. Tomatensoep met boterhammen
2. Gebraden varkens-rosbeef en patatten. Saus met savooien
3. Saucissen met hetzelfde.
4. Gebraden filet met gestoofde peertjes
5. Zeer veel pudding.

Alles extra goed en vet en van harte gegund. Ik kon serieus niet meer! Met de sjees zijn wij weergekeerd. Was me dat een aangename dag geweest! Van-nacht is 't beginnen regenen, 't is maar best voor 't land.

Maandag 5 juni

Eentonige grijze dag. We vernemen dat ROME gevallen is.

Dinsdag 6 juni

Een triestige regendag, vol eentonigheid tot plots, hoera, hoera! De invasie (of een invasie) is begonnen. De Duitse post geeft het toe en zegt: “De Duitsers bezetten de loopgrachten, kanonnen, mitrailjeuzen worden opgesteld”. Deze namiddag ben ik met Charles’ auto uitgereden, heb leren rijden en heb volledig alleen 17 km afgelegd, hoera! De gevechten zijn in vollen gang, ik luister om 10u. Volgens de Duitsers werden reeds veel aanvallers gevangen, ‘t doet er niet toe. Vanuit de lucht was alles rustig.

Woensdag 7 juni

De invasie gaat goed verder volgens de Engelsen. Den vijand rest slechts één bruggenhoofd meer volgens de Duitsers, ook zouden de parachutisten uitgeroeid zijn. Vanavond had in de kathedraal een massalof plaats. De kerk was vol en volgepropt met rechtstaande mensen. We konden geen kruis maken. Zo opeengeperst stonden we. Dit is de inleiding op de noodnoveen voor acht tot zestienjarigen. Machtig weerklonk het driemaal door de kerk: “H.H. Jezus spaar onze stad.” Vanuit de lucht, alles rustig, ‘t is ook slecht weer.

Donderdag 8 juni

Koud, regenweer. De invasie gaat goed verder. Volgens Engeland is Bayeux ingenomen. Volgens de Duitsers wordt erom gevochten. Maar verheugender is het feit dat ons bruintje (konijn) met jongskens gekomen is, alleraangenaamst. Jammer genoeg waren er geen suikerbonen bij. Rustig op een alertje in den noen na.

Vrijdag 9 juni

Grote moeilijkheden voor ravitaillering van ‘t brood. De Engelse radio zendt uit: een aanvraag aan de bevolking van België en Holland om zich 35 km. van de kust te verwijderen. Regenweer, koude en een barometer die op ‘pluie’ staat, wat wenst ge meer? De aanvallen der Engelsen vorderen goed. Rustige nacht.

Zaterdag 10 juni

‘t Regent alweer, welke zomer! Gisteravond zijn hier Duitsers weer in de loopgracht gekomen en vandaag zijn alle belangrijke punten van de stad bezet. Hier bv. staat een kanon en een mitrailjeuze op den Dok, juist aan de brug een mitrailjeuze, in den hof van die huizen een kanon opgesteld, in de

Afb. 1. Op deze foto (Edmond Blochstaat, Gentbrugge, verzameling Georges Antheunis) is goed te zien hoe de schuilloopgraven in zigzagvorm konden aangelegd worden. De wanden bestaan uit rieten of wissen matten ondersteund door verticale en horizontale houten palen tegen inkalven.

loopgracht vóór ons manschappen, in den post aan de verste sluis een mitrailjeuze en aan de Sint-Jorisbrug nog een. In de stad zijn verscheidene straten met prikdraad afgesperd, o.a. de Boomgaardstraat, Reep, Sint-Michielsbrug, Zandberg en Kortrijksepoortstraat. Dezen dag doen allerlei geruchten de ronde van landing of bombardement op Vlissingen. Zeker werd een landingspoging bij Ymuiden afgeslegen. Gans den dag passeerden in richting Antwerpen kolonnen vrachtwagens, soldatenwagens, wagens met lichte kanonnekes, rupsauto's met zware geschutstukken, talrijke tientallen van elks. Talrijke locomotieven zijn in dezelfde richting gereden. Ook in andere delen van de stad zijn veel troepen en materieel gepasseerd, o.a. SS-troepen. Alertes schijnen niet meer te bestaan.

Zondag 11 juni

Dezen morgen mochten we met vreugde constateren dat onze witte ook met jongen ligt. We eten de eerste kersen, ze kosten 28 Fr. de kilo. Afwisselend regen en zon. Geen alertes. Operagebouw door Duitsers bezet die er 's nachts logeren.

Maandag 12 juni

't Weer is wat beter. Om 7.40 alerte tot 9.20 u. De Duitsers zitten hier nog altijd zoals ze enkele dagen geleden gekomen zijn. We kunnen koken op gasvuur (drie vlammen tegelijk). Eentonige dag. Overtrokken weer.

Dinsdag 13 juni

Eentonige triestige regendag. De Duitsers wijken langzaam uit Normandië en snel in Italië. Alles rustig, alertes schijnen gesupprimeerd.

Woensdag 14 juni

Regen, donder, bewolkt, zonnig alles dooreen. 1 alerte van 7u.-8.10: alle voetgangers worden tegen gehouden. Alles rustig.

Donderdag 19 juni

Afwisselend zon en wolken. Rustig, volledig. Tegen den avond onweer en sterke regen.

Vrijdag 16 juni

Regen en nog regen. Toch 3 alertes. Radio Londen meldde dezen middag dat vannacht zware aanvallen met zeer sterke springstof op Londen gedaan werden. In Engeland denkt men dat het door machines zonder piloten gebeurde. Duitsland zegt alleen: "Aanvallen op Londen met een nieuwe zeer sterke springstof". Wat is dat nu? Die veelbesproken represailles?

Zaterdag 17 Juni

Duitse militaire kringen melden dat het hier het begin geldt met de eerste der vergeldingsmaatregelen. Het beschieten van Zuid Engeland en Londen duurde bijna onafgebroken voort. Veel verwarde en ook wel overdreven berichten komen binnen. Ik acht ze 't opschrijven niet waard. Hedenavond hoorde ik een reportage op platen opgenomen van het geluid van die "projectielen", het is een sterk geaccentueerd rrrrrratelen. C'est drôle tout de même. Het weder is weer koud, mistig, 't regent. Geen alertes. Rustig. Rond halftwee 's nachts alerte, met zo'n bewolkten hemel! Waar zijn hun droeve zinnen? Wij drieën stonden op. Ma bleef liggen. 't Duurde ook maar een kwartier.

Zondag 18 juni

Regenen dat 't giet en donderen. Duitsers spreken veel van hun nieuwe wapen. Ik ga smokkelen, kom zijpnat thuis maar 'k breng mee: 1 brood, 4 l. melk, boter, 25 kg. patatten, een katje (voor zus Mi). Naar gemeld is Cotentin afgesnoerd. Wanneer Cherbourg?

Maandag 19 juni

Regenen, regenen, zijp, zijp, zijp.

Dinsdag 20 Juni

't Weer klaart wat op. De Duitsers praten voort over hun dynamiet meteoren maar 't is toch al verteld. In Normandië gaat het vooruit maar toch zóó traag.

Donderdag 22 juni

't Weer is mooi en zoals verwacht kregen we veel alertes. De derde kwam rond 18.40u. Na 10 minuten hoorden we luchtafweergeschut. Nog 10 minuten later, de D.C.A was onderwijl reeds gedaan, zagen we in de lucht strepen met een groenblauwe kleur en uiterst grillige vormen. Dat hadden we nog niet gezien. Ik zag zeer laag een dertigtal machines in noordoostelijke richting vliegen en plots - o - ontzetting - hoorden we zwaar brommend, zoevend geluid en daarop ijselijk luide kloppen, en dan weer zwaar zoeven en slagen. De grond trilde. Wij zaten in den kelder en Luce stond onder den trap. Dat duurde een paar minuten. Stilte. We liepen buiten, wolken grijs vuil stof hingen hoog, hoog in de lucht in het oosten en trokken snel af naar 't zuiden, er was een sterke noordwind. Overal groepjes mensen samen. Jamaar, daar horen we weer het naderend ronken van een nieuwe formatie, ma en ik naar de kelder, pa is weg(?!). Luce wil, wil, ze weet het zelf niet wat ze wil, ze loopt naar den trap, dan weer naar den gracht, schreeuwt naar moeder niet te aarzelen en mee te lopen. Tenslotte zet ze zich boven op den rand van de tranchée (!). En ja hoor daar horen we ze weer zwaar fluitend naar beneden zoeven, zware slagen volgen nog, nog. 't Geronk verwijdert zich. Stilte. Weer op straat, dikke, vuile wolken drijven tamelijk snel voorbij. Pompiers vliegen voorbij, groepen gendarmen. O ramp! alweer komt een nieuwe formatie afgevlogen, verwarring, geroep "nu is 't voor ons". De schrik werd nog verhoogd doordat aan de andere kant van het De Pauwkanaal een kolonne auto's met munitiekisten onder de bomen staan. Gelukkig vliegt die formatie verder, we zien ze flikkeren en schitteren. 't Bombardement is voorbij. Nu volgt een onafgebroken défilé over de Dampoortbrug van auto's, roodkruiswagens, pelotons gendarmen, L.B. wagens, pompiers enz. Het is 7.30u. Ik ga zien of er te helpen valt. Ja tussen de blokhuizen (barakken) van de Afrikalaan is een stro-opslagplaats in brand geraakt en 't vuur dreigt over te slaan. We slaan een omheining omver langswaar de brand zich zou kunnen voortzetten, ruimen planken en brokken teer weg, smijten aarde op de plaatsen waar 't vuur vooruitdringt. Tenslotte arriveert een brandspuit. 't Betert. We staan op grond waar 't al gebrand heeft, 't schroeit onder de voeten. De hitte dwingt ons weg te gaan. Na dien zo beroerden dag (avond) volgt een rustige zoete nachtrust.

Vrijdag 23 juni

Vuil weer. Er zijn meer dan dertig doden. Ik ga meehelpen verhuizen bij arme mensen die 't zelf moeilijk zouden afkunnen. De Hogeweg is erg gehavend. De Spoorwegemplacements zijn zwaar getroffen: het vormingsstation Gent-Dampoort is onbruikbaar. De Russen zijn een offensief gestart. Ook de aanval op Cherbourg is begonnen. De beschieting van Engeland gaat voort. Gruwelijke berichten komen binnen over verwoestingen in Normandië. God spare ons daarvan!

Zaterdag 24 juni

Overtrokken weer. Geen nieuws en veel afwachten.

Zondag 25 juni

Zonnig weer. Rond 10u. vliegen sterke formaties blinkende dingetjes over. Men schiet, men heeft schrik. 't Gaat voorbij. Wij gaan naar De Pinte te voet (pa, ma, ik). Wij kaarten er.

Moeder heeft blaren op de voeten, zal niet naar huis kunnen stappen. Geen trein. Ik neem ze op de fiets (bij al de andere lading!). We geraken er, 't is lastig. Verder alles rustig.

Maandag 26 juni

Het storingsvuur op Engeland (met de V1!) wordt voortgezet en uitgebreid tot Noord Engeland. Cherbourg is gevallen. Het offensief in 't oosten is iets ongehoords, de Russen gaan erdoor als in de boter.

Hier is 't weer overtrokken en 't regent. 't Blijft volledig mistig. Vanavond vallen er harde woorden. Pa maakt zich zeer kwaad omdat ik mij vóór het sla-pengaan nog één boterham afsnij en een halve tas melk drink boven het toegekende rantsoen (wie had dit vóór de oorlog gedacht!). Weiter alles ruhig! Eén alertje. 't Spel met V1 gaat voort. Cherbourg is niet gans gevallen zegt Berlijn. We eten tegenwoordig sterke (ranzige) boter. Vóór den oorlog had ik er afschuw van. Nu smaakt ze me zo goed: als de onaangetaste boter en 't is werkelijk en volledig zo, hoor!

Woensdag 28 juni

Goed weer. Een alerte van 1.45u. Honderden vliegers passeerden. Verder rustig. Rond 0.30u. alerte, een affairke van niets. Ma en ik blijven te bed, de rest staat op.

Donderdag 28 juni

Albert, de aanstaande van Luce, heeft vandaag zijn opzeg gekregen thuis zon-

der drie maanden en - wat erger is - zonder zegeltjes. Hij slaapt op den canapé in 't appartement. Ik rijd weg met Charles van de Tolhuissbrug naar Zelzate en terug tot den dok en zelf sturen hoor! Goed weer en geen alerte!

Vrijdag 30 juni

Goed weer. Wat duurt het wachten toch lang: geen korting.

Zaterdag 1 juli

Regenrijke gebeurtenisarme stille dag.

Zondag 2 juli

Zwoel weder anders niets. Calme absolu.

Maandag 3 juli

Juli en nog zo'n dag van zenuwslopende wachten op vooruitgang die niet komt. De Rus gaat flink vooruit maar de Engelsman trutselt (treuzelt) toch zó. Vier weken reeds sedert de invasie en wat is er bereikt? Wat 'n triestige slak-kengang. 't Is gelukkig slecht weer tegenwoordig – bestaat nog iets anders? – anders hadden we misschien al bommen gekregen met de vleet. En de onrust om de toekomst: nieuwe landingen zullen komen - denk ik - maar waar? Hier? Waarom hier, maar ook: waarom hier niet? Soms krijgen we van die berichten die wreed zijn, zoals vandaag: tante Anna schrijft dat een van haar medezusters van familie bericht gekregen heeft dat de stad Armentières omzeggens verdwenen is!! Moet het langs hier komen, 't kome snel. Dat we geen dag langer moeten wachten dan nodig.

Gevreesd hebben we lang dat Luce niet zou kunnen trouwen wegens de omstandigheden. Nu geloof ik wel dat het wonderbare ei tegen de 13 juli uitgebroid zal raken - hopelijk - daar een landing op onze kust, me dunkt, niet rap te verwachten of niet te verwachten is. In Normandië is een dagenlange pantserslag met een Engelse nederlaag geëindigd.

De Engelse post strooide rond dat de grootste koppen van Duitsland bijeen gekomen zijn om te beslissen welk front het belangrijkste moet geacht worden. Engeland heeft rondgestrooid dat het wapen V2 waarschijnlijk iets van de duikboten zal zijn!? Intussen is volgens hen de V1 een speelprulletje, jedenfalls zal 't geen catastrofe gemaakt hebben!

Dinsdag 4 juli-woensdag 12 juli

Een hartsgrondig - vervelend - eentonige week. Goed weer en toch haast geen alerten. Luce leeft natuurlijk ook in verwachting. Donderdag trekt ze er vandoor. Op het Normandisch front is 't slabakken. In Rusland: lopen. Wat brengt

de toekomst? Volgend gesprek greep hier plaats. Jan “Geen nieuws, Raoul?” R. “Ja, jong, de Duitsers hebben de V2 in gebruik gereed. Ze kunnen er den oorlog in twee dagen mee doen ophouden. Ze hebben het gebruikt in Cherbourg. De uitwerking was kolossaal.” Jan: “Zo, en waarin bestaat het, weet ge dat?” Raoul: “Ja, ‘t is een stok met een witte vlag aan. Alle gekheid op een stokje, de Engelsen hebben bij Caen een wapenstilstand gevraagd.” Jan: “Om de gekwetsten weg te halen?” Raoul: “Neen, nee”. Jan: “Waarom dan?” Raoul: “Om in Rusland naar den koers te gaan zien.”

Intussen gaat de opmars van de Russen in schrikwekkend tempo: Minsk, Baranowiche, Molodeczno, Wilna, Lida, Dunaburg en Kowel, Lemberg, Lublin! Veel wordt gepraat over een grote vergadering van de Duitse kopstukken die op 11 Juli zou te houden zijn om te beslissen over verdere oorlogvoering omdat het toch zó hachelijk wordt.

Caen is nu, 10 juli, ook gevallen. Wat zullen de Duitsers beslissen? Een politieke wending, meegaan met den één tegen den ander? In elk geval ik verwacht, wij verwachten, een plotsen donderslag aan den geladen hemel. Mocht hij rap komen! Er moet iets scheef zitten: er zijn zoveel kopstukken weg: Dollmann sterft plots, Dietl verongelukt, Martinet en twee andere generaals sneuvelen en von Rundstedt wordt afgedankt!

Op keukengebied: De aardbeien staan 35 fr. ‘t kilo. De rest is koopbaar: stekelbessen 10 fr., slechte kersen 10 fr., enz. En donderdag zullen we toch niet slecht eten hoop ik. Want Donderdag zijn w’ons Luceke kwijt. God zij gedankt want het wordt tijd. Geve God dat we binnenkort ook zo zingen mogen. Maar dan: we zijn den oorlog kwijt! Want eens den Duits verslagen, zal dan de strijd afgelopen zijn, zullen die grimmige wakers zachte schoothondjes worden? ‘t Is allemaal en bang en groot?

Donderdag 13 juli 1944

Is een zeer belangrijke dag geworden, want 1. Ik maak mijn laatste prijskamp (examen) van ‘t jaar 1943-1944. 2. Ik draag voor ‘t eerste een lange broek. 3. Ik verlies mijn laatste (half) zuster, de genaamde Lucienne Coppejans tot vóór 10u, daarna veranderd in Lucienne Sinia. Tien uur, het uur waarop in de Sint-Jakobskerk E.H. Buysse hen toesprak, na hun wederzijdse jawoord, “ego conjungo vos in matrimonium”. Deze interessante dag werd opgeluisterd door een driemaal herhaalde sirenenzang, hoewel het regende. Er werd een feestmaal gegeven in de grote zaal van het huis Hagelandkaai 43 te Gent. Opgediend werden:

1. Een ‘hors-d’oeuvre’ (allerlei groensel - broel - en een hard ei)
2. Soep
3. Konijn - patat - saus - appels - abrikozen (100 fr. ‘t kilo)

4. Nagerecht (taartjes)

Toen voor den laatsten keer rondgegaan werd met konijn etc. kon ieder nog wat nemen, buiten Nonkel Jules om de eenvoudige reden dat zijn teljoor zoo stapelvol was met afgeknaagde beentjes dat er niets meer kon bijgelegd worden - nou die is ook slager zie je! De dag werd waardig besloten met een kaartspelletje en daarmee is 't werkelijkheid geworden: wij zijn ons Luske kwijt. En het werd tijd, ja het werd tijd. Ik gun het haar van harte want ze heeft er lang genoeg naar geschreid, och arme. Als de nood het hoogst is, is de redding 't meest nabij! Ze had bijna gewanhoopt 't jonksken.

Vrijdag 14 juli

Heden is het de dag dat ik 17 jaar ben. Dit heuglijk feit wordt gevierd en als geschenk worden mij drie dikke kussen geschonken door mijn vader. Luce heeft vandaag te eten. Ze heeft immers stiekem de overschot van 't konijn en de helft van onze taart, één kan koffie, alsook een 1/4 kilo boter (dit betaalde ze) in haar hel gesleept. Zal ze morgen eten hebben? Gisteren was ze toch al aan 't piekeren "Wat zullen we overmorgen eten?"

Dinsdag 20 juli

Gemeld dat een springstof-aanslag op den Führer gewaagd werd. Hitler bleef ongedeerd. Daar roert entwat!

Vrijdag 21 juli

Fête nationale! Veel praatjes doen de ronde, vooral over vraag op vrede door Duitsland aan Rusland. Over Hitler en den aanslag wordt van alles gezegd: "Hitler is doodziek" - "Ja maar hij heeft gesproken" - "Ja, zijn stem hebt ge gehoord maar hem niet". Zo'n gesprekken worden gevoerd. De Engelse radio zegt dat er opstand is in Duitsland. De Duitser zegt dat het complot volledig mislukt is. Dezen nacht (20-21 Juli) om 1 u. heeft Hitler gesproken. 'k Heb zijn rede gehoord: de vent was kolossaal kwaad en verontwaardigd!

Dienzelfden nacht bliezen de sirenes om 0.50u. In de richting Z.O. zien we fusees vallen. ('t schijnt boven Aalst geweest te zijn). Langen tijd hoorden we bommen, heel in de verte, en we zagen vreselijk helle en talrijke lichtflitsen. We gaan weer slapen, een uur en kwart hebben we op straat gestaan.

Zaterdag 22 juli

De boel is weer verknoeid. Er zijn veel rotte patatten in de groentenwinkels. Charelke zit ermee te spelen: hij zet ze op marsorde op rijtjes: eerst de kleine patatjes, daarvoor de officieren: grotere patatjes, dan de generaals. Maar het groot opperhoofd ontbreekt. Een Duits vraagt hem vriendelijk: "En waar is de

führer?” Het antwoord: “Zo ‘nen rotten patat heb ik nog niet gevonden”. !!Op de fronten gaat het Russisch offensief reusachtig vooruit. Op het Normandische front is het eindelijk tot een doorbraak gekomen. In den nacht 20-21 juli heeft Kortrijk een vreselijk bombardement doorstaan. Veel monumenten en huizen verwoest, 180 slachtoffers.

Maandag 31 juli

Vandaag tekenen wij de frontlijn als volgt: Torma - Sita - Fehteln - Mitau - Schauvli - Kaunas - Augustavo - Suraz - Warschau - Kozienice - Lezajsk - Przenmysl - westen van Stanislaw - oosten van Jasina. Waar gaan ze de Russen tegenhouden?

Een stomme week. We hebben eens goed weer, en nu zit ik geplaagd met een zware verzwering – ‘zit’ de eerste dagen, lig te bed de andere, en wel van woensdag tot zaterdag. Deze week was eentonig op het thuisfront op één feitje na. Vrijdagavond 7u. – ‘k lag te bed - sirene en plots ‘t bekende zoeven van de bommen - kloppen - zoeven - geen kloppen; om en om herrie, schrik, zenuwachtigheid. Alerte af. ‘s Anderendaags of later horen we dat er onbenullige militair belangrijke schade aan spoorlijnen is en... dat er rond de 50 doden zijn. Ook in Brussel is weer zo’n ongeluk gebeurd.

In Frankrijk gaat alles opperbest, Rennes, Nantes, Saint-Nazaire, Chateaubriand: ‘t ligt er al of ‘t zal toch niet lang meer duren. In ‘t Oosten is ‘t wat langzamer maar enfin, “binnen twee maanden alles gedaan” is veler opinie. Nu volgen vele dagen van snelle vooruitgang door Amerikanen en rust in ons luchtruim.